

door Bill Monkau

Houd Ithaka wel altijd in gedachten.

Daar aan te komen, dat is je bestemming.
Maar overhaast de reis volstrekt niet.
Beter dat die vele jaren duren zal,
en dat je, oud al, landen zult op het eiland,
rijk met alles wat je onderweg hebt verworven,
niet verwachtend dat Ithaka je rijkdom schenken zal.

Ithaka gaf je de mooie reis.
Zonder dat eiland was je niet op weg gegaan.
Verder heeft het je niets meer te bieden.

En als je het armelijk vindt, Ithaka misleidde je niet.
Zo wijs als je bent geworden, met zoveel ervaring,
zul je al begrepen hebben wat Ithaka's betekenen.

Dit gedicht van **Kavafis** lijkt mij een kleine parenthese tussen het vermoedelijk verhaal van mijn als slaaf geboren overgrootvader en het Horstverhaal dat u uit uw pen deed vloeien. Vermoedelijk, want noch mijn grootvader (geboren in 1870), noch mijn vader (geboren in 1905), heeft zich tegenover zijn gezin ooit over de lotgevallen van zijn voorouders uitgelaten.

Als elk boek en elk nieuw verhaal een vonk heeft, dan bent u erin geslaagd die vonk voor het verhaal van *Gentleman in Slavernij* op mij te doen overslaan. Uw inleiding was zo levendig dat het boek mij bijzonder intrigeert. Ik begon met het lezen van de heldere historische introductie bij elk van de 15 hoofdstukken. Dan te bedenken dat geschiedenis mij nooit geboeid heeft. Op school was dat niet veel meer dan een opsomming van jaartallen en oorlogsfeiten. Herdenkingen liggen me ook niet, indachtig een Fons-Jansen-conference met een parodie op geschiedenis. Slavernijgeschiedenis past mijns inziens in een perceptie en kennis van salongeleerden die gebeurtenissen door vermeende geschonden nazaten laten

vertellen. Dat er geen sprake is van eigen belevenissen, maakt hun roep om herschrijving van de geschiedenis nog deerniswekkend ook: aanstellerij geïnduceerd door overcompensatie van een achterstandspositie die maar al te simpel wordt toegeschreven aan kolonisten, c.q. blanken.¹ In hun kielzog varen dan ook blanke hooggeschoolden en politici die een neerbuigend schuldbesef simuleren voor gebeurtenissen waaraan ze part nog deelhebben.

Voor mij een opluchting dat u zich gehouden heeft aan het verhaal van gentleman Horst. Ik ben geworden wie ik ben door mij te laven aan de westerse cultuur. Ontstaan in de liefdesdaad tussen een neger, wiens grootvader slaaf was, en een indiaanse uit de stam der Arowakken. Respectievelijk onderwijzer en onderwijzeres, leerden mijn zorgzame ouders hun vijf kinderen over de Atlantische oceaan heen naar de Nederlandse cultuur te kijken. Pa was zelfs correspondent in Suriname van *Elseviers Magazine*.

Mijn vormende jaren verstreken in Paramaribo en Nickerie. Dat mijn wieg in Suriname stond, maakte mij op de een of andere manier onrustig. Ik heb me altijd afgevraagd hoe het zo geworden is. Filosofisch beschouwd, is het regiem van de Europeanen beslissend geweest wat betreft het in cultuur brengen van de Wilde Kust van Guyana.

Voor zover mijn kennis strekt, werd de kolonisatie niet afgedwongen zoals Congolezen daartoe door Belgen gemarteld werden.²

Om nou eigen falen toe te schrijven aan slavernij en kolonialisme, naar het oordeel van een toenemend aantal Surinamers, is spijkers op laag water zoeken.³ Ze spinnen uiteraard garen bij de krampachtige Hollandse mentaliteit wanneer dieren en niet-Kaukasische buitenlanders in het geding gebracht worden. Dan verdwijnen zakelijk-politieke beleidsproporties als sneeuw voor de zon.⁴

¹ Afgezien van de joden en Slavische volkeren in Oost-Europa, heeft ook het Aziatische continent slavernij gekend. Volgens sommige bronnen minstens even vernederend zo niet erger. In Afrika werden de slaven aangeboden door zwarte stamhoofden die de bij een stammenoorlog buitgemaakte gevangenen niet te doden, maar er een lucratieve handel in zagen.

² De beschavingsmissie van Leopold II is omstandig geëtaleerd door Adam Hochschild. De Congolese bevolking werd met militair geweld in het keurslijf van het koloniaal systeem gedwongen.

³ Zonder een spoor van bewijs aangevoerd te hebben om hun requisitoir te adstrueren, is hun visie een verwerpelijke vorm van kwezelarij. Een kwezelarij die kenmerkend is voor de Nederlandse politieke cultuur gericht op verpampering van zielenpoten.

⁴ Overigens, bij Ditrich ook opvallende rationalisaties zoals bijvoorbeeld op pagina 19 waar u vermeldt dat hij de planters napraatte ()

Er was trouwens al slavenhandel en slavernij tijdens de negerkoninkrijken. Wie zich verre houdt van selectieve verontwaardiging, hoort de Europeanen ook niet klagen over de Romeinse kolonisatie. Hoe je er ook over denkt, uiteindelijk brachten Europeanen alfabetisering en ordening. Surinamers die klagen over kolonisatie, kunnen niet ontkennen dat ze er goed van af gekomen zijn. Voor een goed begrip, het is niet nodig een misdaad tegen de mensheid te bagatelliseren. Wat meer nadruk op evenwicht tussen gevoel en verstand misstaat niemand.

Welke invloedrijke wetenschapper, beleidsmaker of bestuurder bezit de onbevanging om in het tot multiculturele samenleving gebombardeerde Nederland de slavernijgeschiedenis als Nemesis te negeren? Dat geen van hen initiatief neemt, maakt echter kwezelarij tot het onvermijdelijke substituut van sociale verantwoordelijkheid.

Uw boek brengt mij in discussie met mezelf. Uit bovenstaand gedicht leid ik af dat, wat je gaandeweg meegemaakt hebt, je uiteindelijk ergens doet landen; successievelijk een tevreden mens van je gemaakt moet hebben. Nederland is mijn Ithaka geworden. Bij wijze van opfriscursus heb ik uw boek ter hand genomen. Nu al ontdek ik historische timbres die mijn blik op het leven van mijn voorouders verhelderen.⁵

Bron: e-mail aan de auteur. Copyright © Bill Monkau, 14 februari 2019

⁵ "Ditrich Horst zette zich schrap. Zijn ogenDe mensen daar hadden hem nodig!" (blz.10)